

Nr 108.

Av herr **Andersson, Elon**, m. fl., om utredning angående dyrortsgrupperingen i riket.

Frågan om revision av nu gällande grunder för dyrortsgrupperingen eller densammnas borttagande har under de senaste åren upprepade gånger varit föremål för riksdagens prövning. I anledning av gjorda uttalanden anbefalldes också Kungl. Maj:ts socialstyrelsen att verkställa en undersökning rörande de lokala olikheterna i levnadskostnaderna, och på grundval därav har socialstyrelsen även inkommit med förslag till ny dyrortsgruppering. Detta förslag möttes emellertid med starka gensagor av de närmast intresserade löntagargrupperna, och det torde redan med hänsyn härtill vara tveksamt om det bör läggas till grund för nya bestämmelser. Att döma av de uttalanden, som gjorts av finansministern, synes något därpå grundat förslag icke heller vara att förvänta till årets riksdag. Frågan om dyrortsgrupperingens framtida utformning hålles således alljämt öppen och meningarna framstå såsom mycket delade såväl i fråga om de beräkningsgrunder, vilka böra användas för att konstatera olika orters dyrhetsförhållanden som även beträffande systemet för orternas grupperande.

Socialstyrelsens undersökning ger dock i ett avseende alldeles otvetydigt besked. Den tid, som förflutit sedan nu gällande dyrortsgrupperings tillkomst, har medfört en betydande utjämning av levnadskostnaderna mellan olika orter. Utvecklingen åskådliggöres av skillnaden mellan högsta och lägsta dyrort uttryckt i siffror. Medan denna skillnad 1934 beräknades till 48 procent utgjorde den enligt socialstyrelsen 1941 endast 27 procent. Orsaken till utjämningen torde främst få sökas i de senaste årens prisutveckling. Priserna på livsförnödenheter fastställas numera i stor utsträckning i handelen på sådant sätt, att skillnaden olika orter emellan alldeles utplånas eller åtminstone utjämnas, och även olikheten i bostadshyrorna börjar numera med de över hela landet gällande höga byggnadskostnaderna att mer och mer försvinna.

Till detta kommer även andra faktorer, som vid en prövning av frågan om dyrortsgrupperingen böra tillmätas stor betydelse. De senaste åren ha medfört ändring även i landsbygdsbefolkningens levnadsvanor, delvis framtvungen av omständigheterna och i sin helhet en följd av den allmänna standardhöjningen. Landsortens levnadsförhållanden ha över huvud taget i allt högre grad närmat sig förhållandena i städerna. Detta måste själv-

fallet kraftigt återverka på de allmänna levnadskostnaderna och har ytterligare bidragit till den utjämnning olika orter emellan, som redan prisutvecklingen åstadkommit.

Det förefaller alltså berättigat att påstå, att en betydande förändring ägt rum i de allmänna förutsättningar, från vilka frågan om dyrortsgrupperingens grunder och utformning hittills prövats. De senast verkställda undersökningarna synas, såvitt av hittills gjorda iakttagelser och uttalanden kan bedömas, icke ha på ett i allo tillfredsställande sätt tagit hänsyn till dessa förändrade omständigheter. Oförnekligt är visserligen, att åtskilliga riktiga omräkningar blivit gjorda i den sista utredningen, men samtidigt måste konstateras, att en mängd för frågans bedömande avgörande viktiga synpunkter och faktorer såväl av principiell som också materiell innebörd utelämnats. Frågan om dyrortsgrupperings framtida bestånd och riktiga utformande har numera också ett så stort intresse ej blott för de därav berörda tjänstemanna-, löntagar- och arbetargrupperna utan för landet i sin helhet, att den bör underkastas en särskild, omsorgsfull prövning före avgörandet. Det är angeläget, att man vid denna prövning tar hänsyn till icke blott prisstegringen på olika förnödenheter utan även alla de övriga omständigheter, vilka kunna inverka på frågan och som delvis här berörts: förändringen i levnadsvanor, det ökade behovet av utbildning även för landsbygdens ungdom samt därav föranledda utgifter, den utvidgade administrativa verksamheten, vilken ej minst för landsbygdens befolkning medför ökade kostnader och besvär, alltså över huvud taget hela den förändring och förskjutning i levnadsförhållandena städer och landsbygd samt dyrare och billigare orter emellan, som under de senaste åren ägt rum.

En sådan allmän översyn av hela dyrortsgrupperingen, som synes oss nödvändig innan statsmakterna kunna taga definitiv ställning till frågan om dyrortsgrupperingens framtida utformning, bör ej utesluta en provisorisk justering av nu gällande gruppering, därest regeringen finner socialstyrelsens undersökning och förslag giva anledning därtill och vilken ur olika synpunkter kan vara påkallad. Problemet är emellertid enligt vårt förmenande därmed inte löst. Det kommer att kvarstå ända tills dess man underkastar detsamma en prövning med helt beaktande av de ändrade grundförutsättningar, vilka inträtt sedan statsmakterna senast hade tillfälle att pröva frågan i hela dess vidd. Behöriga hänsyn till skälighet och rättvisa påkalla ovillkorligen allvarliga ansträngningar i syfte att lägga en helt annan och mera verklighetspräglad grundval för bestämmningar på detta område än den, som systemet nu är uppbyggt på och som vållar en i alla avseenden olycklig spänning mellan olika kategorier löntagare samt i vida befolkningslager alstrat en stark känsla av att orättvisa övas.

Med hänvisning till vad sålunda anförts hemställa vi,

att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t begära en allsidig och förutsättningslös utredning av frågan om dyrortsgrupperingens framtida bestånd och utformning samt de frågor, vilka i samband därmed kunna uppkomma.

Stockholm den 24 januari 1943.

Elon Andersson.

Bertil Ohlin.

E. A. Lindblom.